

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 13. aprila 2023 - Leto XXXIII, št. 15

stran 2

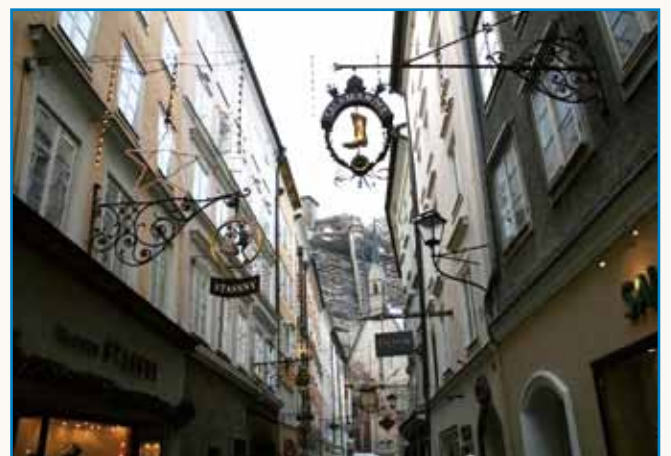
VRTANEK ZA VÜZEM IN PRAVLJICE OB KRUŠNI PEČI

VNŮK JE V RAM PRINESO SREČO IN VESELDJE
stran 5

TE STANEM, GDA SE PREBIDIM
stran 8

PRIPOVEJSTI O SLOVENSKI KRAJINAJ
stran 9

VRTANEK ZA VÜZEM IN PRAVLJICE OB KRUŠNI PEČI

Pred velikonočnimi prazniki je Zveza Slovencev na Madžarskem (ZSM) v sodelovanju s Pokrajinsko in študijsko knjižnico Murska Sobota 3. aprila pripravila pravljčni popoldan za odrasle, ki že vrsto let poteka v okviru projekta Obujamo dediščino. Dogodek je bil v Hiši rokodelstva v Andovcih, povezan tudi z gastronomsko delavnico. V znamenju priprave na praznik so si udeleženci programa ogledali pripravo velikonočnega

Testo za vrtanek je zamesila Hilda Žohar z Gornjega Senika.

vrtačka, ki jo je predstavila Hilda Žohar z Gornjega Senika. Vzhajane in pletene vence so spekli v peči andov-

pravljamo na največji katoliški praznik, na veliko noč, ampak zunaj je še kar precej hladno, vi pa ne morete de-

lati zunaj. Dobro je, da ste z nami in smo veseli, da bomo lahko skupaj poslušali zgodbe v izvedbi štirih pravljčar-

rojstvom največjega pravljčarja Hansa Christiana Andersena. Tega so se spomnili tudi v knjižnici s projektom Noč z Andersenom, ko so učenci osnovne šole I iz Murske Sobotne preživeli in prespali noč v knjižnici. »Življenje samo je najlepša pravljica,« tako je direktorica citirala Hansa Christiana Andersena. »Pravljice niso namenje samo otrokom, ampak tudi odrasli populaciji in nagovarjajo bralke in bralce vseh generacij,« je poudarila. Za projekt, v okviru katerega predstavljajo pravljice porabskemu občinstvu, so ob dnevu splošnih knjižnic v letu 2017 prejeli nagrado za najboljši projekt slovenskih splošnih knjižnic za inovativno storitev za uporabnike, ki jo podeljuje Združenje splošnih knjižnic. Cilj projekta je krepitev bralne kulture in prizadevanje za dvig bralne pismenosti, obenem pa najti pot do poslušalcev z govorno besedo v domači (narečni) besedi, ki blagodejno vpliva na čustva in čutenje ter jih s tem vrača v čas otroštva ali celo nagovarja tisto nezavedno v njih. Tudi v Andovcih so pravljčarji govorili v prekmurščini, vedno pa nekdo pripoveduje tudi v porabsčini. Kot prva je svojo zgodbo predstavila knjižničarka Metka Celec, ki je uporabljala tudi kamišibaj. Sama je pripravila risbe, ki jih ob pripovedovanju menjavala in tako prikazovala dogajanje v zgodbi z naslovom *Gospa pa grūška*. Prekmurški novinar Benjamin Langner - von Höveling je, kot je sam povedal, prvič pripovedoval pravljico (*Ednaok je bil en kralj*), in to prvič v prekmurščini. Dušan Mukič

je izbral znano pravljico z naslovom *Pancimanci* (Špicparkelj) bratov Grimm, ki jo je občinstvu

nej lažati vedo, je napisal in predstavil Milivoj Miki Roš.

V programu je sodeloval tudi glasbenik Tomaž Rauch, ki je ljubitelj ljudskih glasbil in ima zbirko več kot štiristo instrumentov z vsega sveta. Z enim od teh je poslušalcem zaigral prekmurske ljudske pesmi.

Po pravljčnih in glasbenih doživetjih pa ni ostalo drugega kot gastronomski užitek - poskušanje pripravljenih še toplih vrtankov iz peči andovske Porabske domačije.

Program je z ljudsko glasbo popestril Tomaž Rauch.

pričaral v porabskem narečju. Pripoved *O kovači, steri*

Nikoletta Vajda - Nagy

Lepa pletena venca na mizi pričakujeta goste.

ske Porabske domačije. V tem času pa so zbranim v sosednji stavbi pripovedovali pravljice Metka Celec, Benjamin Langner - von Höveling in Milivoj Roš iz Prekmurja ter Dušan Mukič iz Porabja. Poslušalce je uvodoma pozdravila predsednica ZSM Andrea Kovács. »Prireditve, na katerih obujamo dediščino s pravljicami, smo zmeraj imeli v zimskem času. Zima je že minila, mi se pa že pri-

jev,« je dejala. Projekt Obujamo dediščino: Pravljčni večer za odrasle pripravlja ZSM že vrsto let skupaj s soboško knjižnico. Njena direktorica Klauđija Šek Škafar je povedala, da je pravljčno druženje v Andovcih povezano z dvema pomembnima dogodkoma, in sicer z veliko nočjo ter preteklim mednarodnim dnevom za otroke, ki ga zaznamujemo 2. aprila in sovpada z

Nastopajoči pravljčnega popoldneva z direktorico Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota Klauđijo Šek Škafar in predsednico Zveze Slovencev na Madžarskem Andreo Kovács

Vrtanek - sestavine za 3 kose

3 kg gladke (mehke) pšenične moke

- 1 kg ostre pšenične moke
- 6 jajc
- 2 kocki kvasa
- 25 dkg Rama margarina v kocki
- kislá smetana + kefir
- 3 l mleka
- 2 limoni + mleti cimet
- 4 vrečke vanilijevega sladkorja

Porabski mladi na POPRI – za zdaj kot opazovalci

Primorski tehnološki park je letos organiziral dvajseto sezono POPRI-ja, nacionalnega tekmovanja v podjetniških idejah mladih.

Uresničitev programa, ki je precej unikaten v Srednji Evropi, podpirajo med drugim ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport, javna agencija SPIRIT Slovenija, slovenski podjetniš-

še. Kunčje klobase in pečence, startna lučka za gluhe športnike na atletskih tekmovanjih, brez-laktozni piškoti, razkužilo z navdihom, podaljšljiva palica za oporo rastlin, različne aplikacije ... ideje so bile raznolike.

Tekmovanje je vredno truda, kajti zmagovalci lahko dobijo 12.000 evrov, med najboljše skupno razdelijo 30.000 evrov. Nedenarna nagrada pa je ekskurzija v različne države, kjer na podobnih tekmovanjih lahko zastopajo Slovenijo.

Kaj pa smo počeli mi, Porabci? Zaenkrat smo samo opazovali, poslušali kratke startupovske predstavitve, razširili svoje znanje na tem področju, da bomo mogoče naslednje leto komisiji tudi mi pokazali kakšno novo idejo. Aktivno smo sodelovali pri

ki sklad, urad za Slovence v zamejstvu in po svetu, urad za intelektualno lastnino.

Popri je namenjen mladi generaciji Z, ki je odprta, inovativna, radovedna in ima ne nazadnje nešteto neuresničenih sanj, ki jih lahko izvede s tem programom. Udeleženci so pogumni, talentirani in odločni. Lahko se nominirajo v treh kategorijah: osnovnišolci, dijaki in študenti ali mladi do 29 let. Pripravi

morajo 5-minutne predstavitve pred komisijo, ki jo sestavljajo najslavnejši slovenski podjetniki. Letos je program dosegel vse rekorde, saj se je na tekmovanje prijavilo kar štirideset odstotkov več mladih kot leto pred tem. 168 ekip (474 tekmovalcev) iz vse Slovenije je tako ob podpori 116 mentorjev v 80 izobraževalnih ustanovah pripravilo poslovne modele za svoje ideje. 4. aprila so organizirali finalni del tekmovanja, ki je podoben madžarski televizijski oddaji Cápák közt, na katero so povabili samo najbolj-

spremljevalnih programih, kot sta bila okrogla miza z uspešnimi podjetniki ali interaktivni test, ki smo ga rešili v različnih skupinah. Máté Labritz je s svojo skupino dobil tudi vstopnice za razvedrilni center Woop.

Neprecenljivo vrednost pobude pa pomeni zbiranje najbolj talentiranih mladih podjetnikov, ki se lahko s tem povezujejo, razvijejo in olepšajo ljudem prihodnost.

Noémi Illés

Pod Srebrnim brejgom ...

... se eške itak na veliko od Planice čuje, se od toga pripovejda. Velki finale svetovnega pokala v skakanju na smučaj je rejsan veliko pripovejst puno poštenja pa pajdaštva naprej prineso. Že se je dolgo vedlo, sto najbavški bau pa steri na drugom mesti ostane. Depa, za tretjo mesto sta se Slovenec Anže Lanišek pa Polak Dawid Kubacki »bojnala«. Kubacki je eške malo do kraja bauški biu. Pa se je zgodilo, ka na tekmi v Lahtiji na Finskom ga gnauk več samo nej bilau. Dugo se je nika nej čulo, ka se je zgodilo. Za eden čas je dun vödau, ka njegva mlada žena je betežna na srcej gratala. Pejnez pa nej nika drugo ga je nej dojstavilo, ka bi nej domau do svoje lübezni odišo. Skur gvüšno je bilau, ka Lanišek bi nej tretji grato, če bi Kubacki tadale skako. Depa, tak se je zgodilo. Zdaj pa k tistomi poštvunjanji, pajdaštvi pa velkomi srcei, ka ga je ranč Anže Lanišek pokazo.

Cejla ta pripovejst nam kaže, kak se velki rivali vsikši den med seuv na tekma srečavajo, se za najbavkša mesta »bojnajo«. Depa, zvün toga so velki pajdaši, se poštvüjejo. Tak kak je tau Anže Lanišek naredo. Velko srce, veliko poštenje pa poštvunjanje do Kubackoga je pokazo.

Kaj takšnoga pri politični rivalaj ne moremo čakati. Na podijumi političnoga bojnjanja se tau ranč v najbolje lejpom sneji ne more zgoditi. Tau, ka bi politični rivali veliko poštvunjanje eden drugomi pokazali. Tau kak kakša utopija vögleda, ka bi se takše leko zgodilo. Nauva afera kaulak toga je v parlamenti vödvarila. Ženska, stera na ménje Alenka Jeraj poslüša, je prajla: »Tihinski emigranti so 57 žensk posilili«. Najprva so go pitali, od kejc je ta informacija do nje prišla. Na velke je gučala, ka so tau policajge vödali. Brž se je vedlo, ka gospa na političnoj funkciji na velke lažala. Policajge so takšne informacije nigdar nej vödali. Eške več, samo 9 takšni graubi incidentov je bilau nutzglašeni, v nienom je nej tihinec kuj biu. Gospa je včasim škela rejč nazajpotegniti pa na velke tumačila, kak je una tau samo čula, nej pa najbolje gvüšna bila. Vse tau se v časi godi, gda slovenska vlada nauve regule kaulak tihincov šké naprejvzeti. Gospa Jeraj iz opozicije na vse tau z lažanjem blato gor meče. Gda so go pitali, zakoga volo si je tau zmišlaval, je prajla, ka je tau samo čula. Vej se pa, ka policija od vsejm takšnom svoje informacije vödava. Na tom mesti rejsan enoga takšnoga Laniška trbej, ka kejp poštvunjanja gorpstavi pa njim povej, poštenje samo eno geste, drugoga nega. Depa, v političnom bojnjanji se ne prebejra, ka sto povej pa ka steri naredi. Nika nej, samo aj »naši« baukše pa bole lejpo vöspadnej, tisti »drugi« pa aj kak najbolje lagvo vögledajo.

Čas mine, nauve lidi naprej prineso. Tak je vsigdar bilau pa bau. Od toga nam zgodovina pa njena sestra arheologija pripovejda. Nej dugo nazaj so v Chicagoni veliko razstavo o najbolje staroj evropskoj kulturi gorodpri. Na njoj dosta toga leko Narodni muzej Slovenije pokaže. Tak se leko vidi, ka so lidge iz časa 8000 lejt nazaj delali, kak so živeli, ka so brodili. V Merki je več evropski muzejov vküper stanolo, ka v Nauvom svejti se tau leko vidi. Od tisti časov pripovejda, gda so lidge eške nej vedli pisati, so pa že na velke železo, baker pa druge metale poznali. Razstava zvün toga pripovejda, ka v Srednjoj Evropi je tista kultura gorrasla, v steroj leko gnešnje šege najdemo: prvi rami, posaude za küjanje, naužici pa eške dosta drugoga se leko najde. Najbole pa tau, političarge pridejo pa odidejo, lidge vsigdar ostanejo.

Naš Srebrni brejg zgodovino, stare čase, trno rad ma. Kak nej bi, vej je pa na materi Zemlej že dosta duže od lidi gé. Zato vsikšomi človeki bi leko dosta od toga povedo, ka je največ vredno gé.

Miki Roš

PREKMURJE

Parkeranje v Murski Soboti

Člani soboške varaške kotrige so pred dnevi sprejeli proračun za leto 2023. Žmeten je 31,6 milijona evrov. Malo manj kot polonje penez, dobrih 14 milijonov evrov, de šlo za investicije, največ za dokončanje projekta nadgradnje pomurskoga vodovoda, prenovo poštij in izgradnjo novih stanovanj. Ena od fotoških točk dnevnoga reda soboškoga mestnoga sveta pa je bila namenjena novimi režimi parkiranja v varaši. Ceringa toga, ka de se vöminila prometna signalizacija je ocenjena na 30 gzero evrov. Od 1. junijuša naprej te v centri Murske Sobote, tau je v Coni 1, ške furt leko 30 minut brezplačno parkerali, če tau z vöro ustrezno označite. Najduže pa te leko tü pistili auto za dve vöri, s tem, ka te za sakšo vöro plačali 50 centov. V drugoj coni, v steroy so tista parkirišča, stera so zvün centra Murske Sobote, nede brezplačnoga parkiranja. Izjema je tisto parkirišče, stero je pri zdravstvenom daumi, gé te leko dve vöri ške naprej brezplačno parkerali. Cena parkiranja je 50 centov za vsakšo vöro. V tretjoj coni pa so gramozarana parkirišča, za stera je do zdaj nej trbelo nika plačüvati. Po nauvom de vas ena vöra koštala 30 centov. Za drugo in tretjo cono do odavali tüdi dovolilnice. V coni 2 de letna koštala 370 evrov, mesečna pa 40, v coni 3 pa de letna 100 evrov, pouletna pa 60 evrov. Nauvi cajt, v sterom de trbelo plačati parkirino pa je od pondelka do petka med 7. in 15. vöro, v soboto pa med 7. in 12. vöro, s tem, ka v tretjoj coni v soboto nede trbelo plačati parkiranja.

Silva Eöry

PAVLOVA PAUT NA CVEJTNO NEDELO

Letos je rano bila cvejtna nedela, 2. aprila. Fejst smo se gornaravnali, ka smo brodili, ka de mrzlo. Iz Sombotela do Monoštra smo se pelali s cugom, ništerni pa so z av-

Pred 40 lejt starim Muzejom Avgusta Pavla

tonom mogli priti za nami. Uni so pelali za nami küjani, sölnknivani špek, lük, krü, žir (mast) pa piti za piknik. V Monoštri v Muzeji Avgusta Pavla smo že bili vsi vküper: člani Muzejskoga društva in Slovenskoga kuturnoga društva Avgust Pavel iz Sombotela, bilau nas je blüzi petdeset. V muzeji so tö fejst nutzakürili, tak ka nam je skor vrauč bilau. Čakali so nas z vraučim tejom (čajem), mi smo pa meli s seuv mrzlo andovsko palinko. Napunili smo sobo, v šteroy je kaulivrat razstava o porabski Slovencaj. Pozdravila nas je direktorica knjižnice *Tiborné Horváth, Ági* in nutpokazala nauvi sodelavki: Slovenko *Margito Mayer Gašpar* in muzejsko pedagoginjo *Andreo Károly*. Andrea nam je tapravla, kakšne programe do meli letos v muzeji (razstave, delavnice za šaulare pa oblejtnico muzeja). Muzej so oprli 29. aprila 1983-oga leta, pred 40-imi lejtami. Od 1983 do 2013 je té muzej sliši cü Muzeji Savaria v Somboteli. Sodelavci toga muzeja so postavljali razstave v Monoštri, štere je strokovno vodila (rendezte) slovenska etnologinja Ma-

rija Kozar: 2. aprila je una pripovejdala in kazala kejpe o tej 30 lejtaj. V »Štajerskoj iži« so od 1983 do 2013 bile tri stalne (állandó) razstave: Lončarstvo

v jugozahodnem Prekodonavju, Slovenci v okolici Mo-

Ništerni sombotelski Slovenci v vési Szalafő

noštra in Najdbe iz monoštrskih grobov (17. stoletje). V tresti lejtaj smo v muzeji ali zvün muzeja v Monoštri, Ljubljani, Somboteli in na Ptuji nutpokazali 23 občasni (idószaki) razstav. 2009-oga leta smo vküper s Pomurskim muzejom Murska Sobotata in Galerijo-muzejom Lendava dobili penezze od Evropske unije za muzejskopedagoški program. Za tau, ka bi šaularom v slovenskom knjižnom geziki in v našoj domanjoj slovenskoj rejči pa v madžarskom knjižnom geziki in hetiškoj domanjoj rejči nutpokazali muzeje, pa vse tisto, ka se

v tej muzejaj leko vidi iz in-dašnji cajtov. Za tau smo v Monoštri nücali vekšo sobo, pa stube, ka do ta pridemo. V vekšoj sobi pa kauli stene smo postavili razstavo o po-

rabski Slovencaj. Tak smo te leko cüzozidali k staroj zidi-

ni en nauvi tau. Na letošnje cvejtno nedelo smo od muzeja, kak vsikdar, šli k meši in poslušali, kak lepau so pesmarge spejvali evangelijom o Kristošovom trpljenji na veuki keden (pašijon). Po meši nas je že čako autobus, s šterim smo se pelali v Szalafő. Tam v ednom krošli - Pityerszer - smo poglednili zidine, štere že dvejstau lejt tam stogijo. Zdaj že kak muzej na vedrini. *Avgust Pavel* je 1936-oga leta na veuki keden odo v tej krajinaj. Un se je tö s cugom pelo do Monoštra, od tistec pa do Óriszentpétra ali s kaulami ali pejški odo. Tau

svojo paut - s peštarskim etnologom *dr. Sándorom Gönyeínom* - je djenau dojspiso (Őrségi képek). Na spomenek toga odimo mi po Pavlovoj pauti že od 2011-oga leta. Pavel je na Pityerszeri 1936-oga leta tak vüdo te iže, kak so je lidge nücali. Gučo je z vertami, šterim mi več samo ime poznamo. Najbole se je Pavli vidla klejt na štauk (emeletes kástu - nadstropna kašča). Takše klejti so indrik nej meli pa gnes tö nemajo po celjom vogrskom rosagi. (V sausednjoj Sloveniji majo, venak so od tistec peldo vzeli). Pavel je djenau vse dojspiso, kak je ta zidina vögladala, ka vse je emo nutrik vert *Dániel Visontai*. Srečo je verta tiste iže tö, štera je s štiri kraja zagrajena bila, na srejdi dvorišča pa mejla veuki küp gnojá. Vert *János Zsoldos* je pravo, ka so zavolo divdjačine pa betyárov (rokovnjači) tak nutzaprejtí. Zvün toga sta eške dve iži. Vse zidine so iz lesa cimprane pa z ritonjami pokrite. Samo pri ednoj iži so sledik zozidali štaló iz cügla. (Mara je pri pavraj več vrejdná bila, kak človek, ka jim je gesti davala pa pri deli pomagala.)

Po tistom, ka smo vse poglednili in goršteli od Avgusta Pavla, smo meli piknik. Prausno gesti smo geli: špek, žir, krü pa lük. Eden moški iz muzejskoga društva je vesele, špajsne pesmi gučo nam. Tak smo te na cvejtno nedelo nej samo dosta nauvoga čüli pa vidli, veselo smo den tö končali. Pri meši so nas gospaud blagoslovili, v Szalafő pa nas je Baug blagoslovo. Na konci našoga programa je začno dež titi. Brž smo nut v autobus seli in se odpelali v Monošter na panauf (železniško postajo), gde je že pá sunce sijalo kak cejli den.

Marija Kozar

Alenka Gaberc iz Murskih Črnc

Vnük je v ram prineso srečo in veselje

Pred pau leta smo v naši novinaj notpokazali Pišto Kosednara iz Murskih Črnc, zdaj pa je na red prišla ške njegva či Alenka, stera se zdaj piše Gaberc.

ka se je te, gda je ona v prvi razred začnila oditi, njena držina preselila v svoj ram: »Ške furt smo dosta odili k staromi oči in materi, vej pa sta rama

smo se tam drsali. Vleti smo se v tom potoki koupali, nej pa v reki Müri. Gda smo že malo vekši bili, smo se začnili dobivati pri gasilskom daumi, vej pa je tam bilau tudi roko-metno igrišče. Gasilske stube so bile zlata vrejndne. Tam si znau, če si si zgučo, si se tam daubo, pa če smo rokometno labdo metali ali smo se samo inači družili. Võra se je povedala, pa smo se tam dobivali. Sledkar, gda smo že vekši bili, smo si napravili tudi kakšno nauvoletno zabavo ali pa smo rojstne dneve tam slavili.«

Po zgotovljeni osnovni šauli se je Alenka Gaberc, tak kak dosta drugih Prekmurcov in Prekmurk, odlaučila, ka se vpiše na srednjo tekstilno šaulo, vej pa so bili tau ške cajti, gda je fabrika Mura v Murski Soboti dosta lidam delo davala. »In tak sam

(csódbbe ment), pa je po tistom nika nej bilau baukše, odlaučila, ka je cajt, ka si nekšo drugo delo najde. In tak se je kak köl-narca zaposlila v soboški Zvezdi. Tü je ostala pet lejt: »Bili so zanimivi cajti, samo vsakši den si starejši, nej mlajši, pa je nej bilau te več tak na lejko večer ali konec kedna titi delat.« Ka bi bila več doma, se je pred tremi leti odlaučila, ka v Murski Soboti v arendo vzeme en bife, steri se zove Kava bar Piko: »Malo po tistom, ka sam tau napravila, se je zavolo nauvoga koronavirusa žitek dojavilo. Prvi mejseci so bili rej-san lagvi, tak finančno kak ovak. Tau, ka ti je rosag dau, ti je te pa vkraj vzeu, arendo pa je trbelo plačati. Zdaj pa sam ške furt tü in neka cajta mo ške tadregali, dokejč de šlo. Morem povedati, ka sam ges rada med lidmi pa mam rada tau delo.«

Alenka je ške vöovadila, kak je do svojoga priimka Gaberc prišla. »S kolegico sve konec kedna radivi šle malo okauli z autonom pa sve te na drugo stran Müre gnauk zavdarile. In v enoj krčmi sam ga spoznala. Na daleč sam ga vidla, pa je rejč k rejči prišla, pa sva se brž zgučala za randi.« V Murski Črncaj zdaj pod isto strejo živejo štiri generacije. »Prva sva z možom Bojanom živela v Veržej, gé se nama je čerka Nina rodila. Gda je ona zgotovila osnovno šaulo, smo se preselili k oči in materi, zdaj pa tü žive ške čerka s svojim partnerom in sinom Jakobom, steri se je naraudo 8. februara, na slovenski kulturni sve-tek. Tau se je zgaudilo samo malo po mojom 50-tom rojstnom dnevi, tak ka je lekar tau te tudi darilo za mene bilau,« pravi nauvopečena babica, stera vüpa, ka de vnük »kulturen človek, pa če de poet ali nej. V naš ram pa je že zdaj prineso dosta sreče in veselija.«

Silva Eöry

Kejpi: osebni arhiv Alenke Gaberc

Alenka in njena sestra Andreja, s stero mata 10 lejt razlike.

»Lepe spomine mam na svojo mladost. Prva leta smo z očom in materjo Viktorijo pa tri leta starejšim bratom Dragom živeli ške pri starom oči in materi. Na našom dvauri je furt bilau dosta lidi. Gda smo kukorco lüпали, smo deca furt tam okauli skakali. S stricom sam rada odila delat na njive, gnoj sam vövozila iz štale pa tudi mleko sam vozila v zbiralnico. Navadno sam pelala dvej velkivi kankli, 20 litrov zrankoma pa 20 litrov večer, z enim starim piciklinom. Naprej na kormanji, na usakšo stran, so mi obesili po eno kanklo,« je prva tapravla sogovornica in cujdala, ka se je nikdar nej zgaudilo, ka bi spadnola pa bi se mleko razliljalo, istina pa gé, ka je znala kankle, te že prazne, gda gde pozabiti.

»Lepe spomine mam tudi na dejdeka in babico, stera je trnok dober krii pekla pa nam je, tudi sausidovi deci, cukor gor potorila ali pa nam je mast iz čebra gor namazala, pa smo tau z žmajom geli. Če oči zaprem, se ške gnesden toga dobro spaumnim. Tüdi na teto, stera je živela z nami, mam lepe spomine, vej pa je bila ena takša dobra düša, stera je rada štela knjige, sploj cerkvene,« je ške povedala Alenka Gaberc in raztolmačila,

nej tak daleč vkraj eden od drugoga. Ške furt smo jim odili pomagat, tudi delat na njive, ges pa sam ške furt tudi

Alenka z mamom in očom pa sestrom in bratom, gda je on slaviu abrahama.

mleko vozila v zbiralnico. Te se je sestra Andreja, stera je deset let mlajša od mene, narodila. Oča in mati sta delala, zatau sva jo müva mogla vsakši zrankoma spakivati pa odpelati do babice.«

Prve štiri leta osnovne šaule je odila v Krog, po tistom ške štiri na Tišino. Tau so bili cajti, gda se je mladina ške bole znala družiti kak se gnesden: »Sploj te gda smo meli počitnice, smo zrankoma odišli pa smo komaj večer prišli domau. Nej nam je trbelo gesti. V enoj grabi smo se najrajši špilali. Pozimi je naš potok Mokoš, v sterom je te ške voda bila, zmrzno, pa

po zgotovljeni šauli v Muri tudi delo dobila. 23 lejt sam bila v toj fabriki zaposlena. Dugo cajta sam delala na enoj preši, na sterof nas je pet delalo nagnauk. Mi smo na osnovni material mogli gor keliti medvloge, ka je te kaput stau tak kak more biti. Preša je bila segrejša na več kak 140 stopinj Celzija, tak ka nas je nikdar nej zeblo. Sledkar sam ške v skladišči (raktár) delala. S sodelavci smo se trnok dobro razmeli, tak ka smo se družili tudi zvün delovnoga časa,« je raztolmačila sogovornica, stera se je po tistom, ka je Mura prvo paut šla v stečaj

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Hitrocestna povezava med avtocesto S7 in hitro cesto M80

Dvej leti nazaj so prejkдали hitro cesto M80 med Körmendom pa Rábafüzesom. S tejm se je velka želja spunila tistim, steri so pri glavni cesti št. 8 živeli, sterim so pod auknami trzarili tovarnjaki pa kamioni. Še tak je fejest moteče bilau, ka več nej bilau carine, nej bilau kolon na meji, gde bi vleta več võr trbelo čakati, aj se prejk meje leko pripela. Tau tö istina, ka prvin zatok nej bilau telko avtonov na pauti, vej pa zdaj kamion za kamionom, če se stavi promet, tak nagnauk se kilomejter duga kolona naredi. Od tistoga mau, ka se je prejkdala hitra cesta M80, velkoga prometa po tej vasaj več nega, dosta bola mirno je življenje. Po hitri cesti M80 se pa dosta bola varno pa hitro leko pripelamo v Körmend, Sombotel pa posredno v Budimpešto tö.

Večkrat je že naprejprišlo, kak bi dobro bilau, če bi na avstrijskom tali naredli edno hitro cesto od ceste M80 do avtoceste A2. Nej davnik so prišle informacije, da se naredi ta povezava, do leta 2025 se napravi hitra cesta S7, stera poveže hitro cesto M80 z avstrijskim avtocestnim omrežjem. Tau velka pomauč baude za tiste, steri se vsikši den z avtonom vozijo v Avstrijo delat, najbola za tiste, steri se daleč morajo voziti.

Avstrijci so že letos naredli tunel pri Rudersdorfu na zahodnom (nyugati) tali hitre ceste S7, tak majo v plani, ka bi konca leta prejkдали té tau od Rudersdorfa do avtoceste A2. Potejm do začnili vzhodni (keleti) tau redti cejlak do vogrske meje. Če de vse dobro šlau, te s cejlo cestov do sredine leta 2025 zgotauvijo pa se cesta prejkda za promet.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Robert Golob obiskal Ukrajino

Slovenski predsednik vlade Robert Golob je bil na obisku v Ukrajini. V Kijevu se je sestal s predsednikom Volodimirjem Zelenskim, predsednikom vlade Denisom Šmigaljem in predsednikom parlamenta Ruslanom Štefančukom. Vsem je zagotovil zavezanost Slovenije po krepitvi pomoči Ukrajini in interes za sodelovanje pri povojni obnovi regije Harkov, predvsem mesta Izjum. Obljubil je tudi pomoč Slovenije pri razminiranju. Z Zelenskim sta spregovorila tudi o ukrajinskem približevanju EU in zvezi Nato. Ob prvi obletnici osvoboditve ukrajinskega mesta Buča se je Golob udeležil slovesnosti v spomin na civilne žrtve vojne v Ukrajini in vrha o ruski odgovornosti za zločine v Ukrajini, kjer je odločno obsodil neizzvano in nepotrebno vojno ter poudaril, da se je Slovenija pridružila skupini držav za ustanovitev posebnega sodišča za ruske zločine nad Ukrajino. Slovesnosti v Buči ter vrha v Kijevu so se poleg Goloba in Zelenskega udeležili tudi predsednika vlad Hrvaške Andrej Plenković in Slovaške Eduard Heger ter predsednica Moldavije Maija Sandu.

Podpora Makedoniji na poti v EU

Predsednik vlade Robert Golob je na Brdu pri Kranju gostil predsednika makedonske vlade Dimitarja Kovačevskega, podpisala sta skupno deklaracijo o okrepljenem sodelovanju. Slovenski premier je makedonskemu kolegu zagotovil trdno podporo Slovenije na poti v EU in poudaril, da se pogajanja Severne Makedonije za članstvo ne smejo ustaviti. Kovačevskega sta sprejeli tudi predsednica države Nataša Pirc Musar in ministrica za zunanje zadeve Tanja Fajon. Predsednik makedonske vlade se je Sloveniji zahvalil za podporo na vseh ravneh, izpostavil pa je predvsem podporo Severni Makedoniji pri evroatlantskih integracijah.

Šestdeset let organiziranega ljudskega petja v Lipovcih

V vasi ob druženju in delu radi tudi zapojejo

V Lipovcih so s prireditvijo zaznamovali 60 let organiziranega ljudskega petja, saj so leta 1963 ustanovili Ljudske pevke Lipovci, ki delujejo v okviru Kulturno-umetniškega društva Lipovci. Vodja Ljudskih pevkv Vera Bezjak

petje Srakovih, saj so bili pri tem zelo aktivni Marta Sraka in drugi Srakovi: »Anika Sraka je edina, ki neprekinjeno poje z ljudskimi pevkami iz Lipovcev od samega začetka. Po ustanovitvi so pelega na »proščenjih«, ob svetih mašah,

Leta 2000 so posnele prvo kaseto z ljudskimi pesmimi iz Lipovcev in okolice, potem pa še kaseto z božično-novoletnimi pesmimi. Ob 40-letnici delovanja leta 2002 so posnele še tretjo kaseto Naših 40 let, leta 2004 zgoščenko S pe-

zborovodja Tomaž Kuhar. S prekmurskih ljudskimi pesmimi, ljudskimi pesmimi z drugih območij Slovenije, dalmatinskimi skladbami in pesmimi drugih narodov so nastopali v Lipovcih in drugih krajih. Nastopili so tudi v Rimu in

Za ljudskimi pevkami Lipovci je veliko nastopov v kraju in drugje.

Lipovske ljudske pevke in moški pevski zbor večkrat nastopajo skupaj.

je povedala, da je bilo skupinsko ljudsko petje v Lipovcih zelo priljubljeno med ljudmi že pred ustanovitvijo skupine ljudskih pevkv. Že v dvajsetih letih prejšnjega stoletja je bilo petje v povezavi z verskim življenjem zelo dobro organizirano, to obdobje bi lahko poimenovali tudi ljudsko

pogrebih, deklščinah, pozneje pa tudi na prireditvah v krajevni skupnosti in ob novih mašah. Po ustanovitvi Moškega pevskega zbora Lipovci pred več kot 40 leti so na »proščenjih« in ob novih mašah pele skupaj z njimi. Pevke je do leta 1996 vodila Tilika Sraka, za njo pa Kristina Forjan.

smijo med spomine, leta 2008 pa še Pozdravljena, Marija ti.

Moški pevski zbor Lipovci izvira iz tradicije fantovskega petja v vasi. Zbor je po ustanovitvi leta 1980 vodil zborovodja Jože Tivadar. Leta 1989 so imeli prvi samostojni koncert, pri pripravi pesmi in vajah pa jim je pomagal

Vatikanu, na avstrijskem Koroškem, v Porabju in drugje. Leta 2008 so posneli prvo zgoščenko Kaj je Mūra šepetala – pesmi z lipovskih poti, potem pa še dve. Od leta 1996 zbor vodi zborovodja Gorazd Tivadar.

*Besedilo in fotografiji
Jože Gabor*

FRIDERIK II. CELJSKI IN VERONIKA DESENIŠKA TER DOGODKI IN KRAJI, POVEZANI Z NJUNO VEČNO LJUBEZNIJO

Kralj, Franc, samozaložba, 2017

Tako kot je uspešnica svetovnega formata zgodba Romea in Julije, tako je na Slovenskem podobna uspešnica zgodba Friderika II. in Veronike Deseniške. S to razliko, da je zgodba Friderika in Veronike resnična. Vzporednice obeh del lahko potegnemo tudi v tem, da obe opisujeta muke mladega para, ki se bori za svojo ljubezen. In v obeh primerih je ljubimcema na pomoč priskočil duhovnik.

Knjiga nam na svojevrsten način predstavlja zgodbo omenjenega para in njuni večni ljubezni. Po posameznih poglavjih nam predstavlja osebe in dogodke, kot so se dogajali kronološko. Vsak zase in v nadaljevanju skupaj sta predstavljena glavna akterja zgodbe in njuna vloga med Celjskimi grofi. Predstavljena so zgodovinska dejstva, kot so družbene in politične razmere takratnega časa – gre za čas okoli leta 1400 –, rodbinske

vezi, preganjanje in smrt Veronike ter dogajanje po smrti obeh glavnih likov. Opisi temeljijo na zapisih v celjski kroniki.

Pri grofu Frideriku II. Celjskem se je v žovneško-celjski družini porušil lep urejen in uveljavljen sistem, po katerem so starši otrokom poiskali zakonske partnerje. Njegova prva žena je bila po očetovem izboru kneginja, pri drugi

pa se je odločil po svoji volji. Tako se je zgodilo za srednji vek nekaj nedopustnega in v nasprotju z vsemi splošno veljavnimi ustal-

jenimi normami ne samo plemiškega, ampak tudi kmečkega življenja. Friderik II. je s svojo ljubeznijo do mladenke nižjega rodu storil nekaj, kar je bilo po plemiških normah nemogoče. Drugi del knjige nam predstavi

kraje in objekte, povezane z grofom Friderikom II. Celjskim in Veroniko Deseniško. To so spominska znamenja in objekti, povezani z legendo, nadalje Veronika kot literarna oseba, nekatera slovenska in tuja literarna dela, posvečena Frideriku in Veroniki. O omenjeni ljubezni je bilo namreč veliko napisanega in veliko povedanega. Po novih dognanjih pa je v tej knjigi obravnavano Veronikino življenje, kakršno je v resnici bilo. Navedenih je tudi nekaj novih ugotovitev, ki na neki način popravljajo uveljavljene trditve.

Kot nas v uvodni besedi seznanja avtor, je treba poudariti, da Veronikina kruta smrt ni pomenila samo konca njenega življenja, ampak je bila začetek konca žovneško-celjske plemiške družine.

*Jana Balazic,
Pokrajinska in študijska
knjižnica Murska Sobota*

IZ NAŠE KÜNJE: MAKOVE PA OREJOVE POTIČKE

Vsi tisti, šteri mate radi makove pa orejove pogače, te gnes prišli na svoj račun. Pred vami je recept, šteroga sam po čisti noriji najšla na eni internetni strani. V oči mi je spadno zatau, ka se je vidlo, ka so pri tej pogačaj nej šparali z makovo filo (töltelék), tau pa je po žmaji mojim doma.

Pri tej potičkaj se mi najbolje vidi tau, ka so fajn male pa jih zlejka v rokau primemo zatau, ka ne razpadajo pa ka se masa ne drobi. Ges sam sicer glavni recept malo spremenila, tak ka te gnes daubili mojo verzijo recepta.

Testau napravite iz:

- 500 g mele (ges sam vzela kar ostro melo)
- 1 dajca
- 200 g putra
- 150 ml mlejka
- 50 g cukra
- ½ kocke svežoga kvasa ali eno vrečkico süjoga kvasa
- slabe žličke soli

Za filo te nücali:

- 400 g mletoga maka
- 200 g cukra
- naribano limonino lupinico ene limone
- 1 vanili cukrer

- 300 ml mlejka
- 50 g prejlina
- 100 ml ruma

Za premazati te nücali še:

- 1 rumenjaka (žunto od dajca)
- 1 belak (bejlo od dajca)

No, zdaj pa idemo pečt.

V posaudo najprle presejate melo pa date cuj narezani puter (puter mejte par vör pred tem venej, ka dobi sobno temperaturo, ovak te ga žmetno mejsili). Dobro vküper zmejšate melo pa puter, te pa date cuj kvasec, šteri je najprle malo stau v toplom mlejki s cukrom, kakšni 10 minut. Dodate še dajce pa sau, pa iz vsega vküper napravite testau. Testau date v hladilnik za kakšo vöro.

V tom časi, ka je testau v hladilniki, napravite filo. Mlejko date küjat s cukrom, pa gda zavre, date notri mak, prejlzi, vanili cukrer pa limonino lupino. Maso küjate tri minute pa cejli čas mejšajte, ka se ne zaž-

ge. Gda je küjana, jo vzemete doj s šparata pa date cuj ešče rum. Te pa pistite maso, ka se čista ohladi.

Na vrsti je samo še delanje potičk.

Testau vzemete iz hladilnika pa ga razdejlite na tri küpe. Vsakši küp razvalekate na pau centi kusto pa gor namažete tretino (egyharmad) maka tak, ka na vsakšom raubi pistite en centimeter fraj. Te pa testau zavijete v potičko pa date v masen plej. Med poticami

pistite kakši centi fraj, ka do lejko vzhajale (se genile). Tak jih pistite vzhajati 30 minut.

Po 30. minutaj jih premažete z rumenjacom pa palik pistite stati 20 minut.

Po 20. minutaj pa jih še premažete z belakom, pa pali pistite še 15 minut, ka stojijo, v ton caji pa že lejko segrejete redlin na 180 stopinj.

Potičke pečete tak dugo, ka so gori lepau rjave, tau de približno pau vöre, odvisno pa je od redlina.

Gda se fajn ohladijo, se fejst lepau rejžejo pa tüdi lepau kažejo. Gnako kak makove potičke ges delam tüdi orejove, samo ka mlejka pa file ne küjam. Je pa tak, ka je orejova masa z istimi sestavinami dosta bole rejdkka, zatau dajte cuj telko prejlina, ka de približno isto gausta kak makova.

Ges skaus delam potičke iz ene kile mele, tak dobim tri makove pa tri orejove v eni rundi. Fejst dugo ostanejo sveže, tüdi po par kednov jih lejko brez brige mate v zaprejtj posaudi, pa jih pomali zazranka pri kavi cuj z veseljom pogejte.

Pa dober tek iz naše v vašo künjjo!

Simona Rituper

... DO MADŽARSKE

Skoraj tri tisoč učiteljev razmišlja, da bi zapustilo poklic

Na vprašanje spletnega vprašalnika, ali bodo zapustili učiteljski poklic, če vlada z zakonom ukine status javnega uslužbenca pedagogov, je v petih dneh več kot 2800 učiteljev odgovorilo pritrdilno. Predstavniki pedagoških sindikatov, ki pravijo, da v javnem šolstvu že zdaj manjka okoli 16 tisoč učiteljev, menijo, da bi bila to katastrofa, ki bi za tiste pedagoške delavce, ki ostanejo na šolah, pomenila še večjo obremenitev. V tisku se je januarja pojavila novica, da želi vlada pedagoškemu delavcu ukiniti status javnega uslužbenca, ki jim je do zdaj zagotavljal pravno varnost in tudi nekatere ugodnosti. Namesto tega statusa bi imeli status »zaposleni v javnem šolstvu«. V novem zakonu, ki ga pripravljajo o statusu pedagoških delavcev, bi vlada spremenila potek disciplinskih postopkov in tudi kazni učiteljem, čas pripravnštva bi dvignila s 4 na 6 mesecev. Med tem časom se lahko pripravnik odpusti brez utemeljitve. S 60 na 80 bi se dvignilo število ur brezplačnega nadomeščanja, ki ga lahko odredi delodajalec. To so le nekatere negativne posledice zakona, ki ga vlada pripravlja in ga želi parlament sprejeti med poletnimi počitnicami. Predstavniki pedagoških združenj in sindikatov so svoje predloge o zakonu lahko posredovali do 10. marca, upajo pa, da bodo naslednji teden začeli strokovna usklajevanja z državnim sekretarjem za šolstvo.

Konferenca konzervativcev v Budimpešti

4. in 5. maja bo Budimpešta gostila konferenco konzervativcev, ki jo organizira Center osnovnih pravic. Glavni madžarski govornik na srečanju konzervativcev bo premier Viktor Orbán, ne bo pa manjkalo tudi znanih imen iz tujine. Govornika bosta tudi nekdanja slovenski in slovaški premier Janez Janša in Andrej Babiš. Srečanja se bodo udeležili tudi drugi politiki ter znani konzervativni novinarji in vplivneži iz Evrope, Severne in Južne Amerike, pridejo celo iz Izraela in Japonske. To bo mednarodno druženje narodnih (nacionalnih) sil, pri čemer organizatorji pravijo: »Skupaj imamo moč in le skupaj imamo moč za mir.«

Porabske litere

Zveza Slovencev na Madžarskem ter Slavistično društvo Prekmurja, Prlekije in Porabja
razpisujeta nagradni literarni natečaj
za pripadnike slovenske narodne skupnosti na Madžarskem
Porabske litere 2023.

Literarni natečaj je namenjen trem kategorijam prijaviteljev:

- I. kategorija: učenci osnovnih šol,
- II. kategorija: srednješolci in študentje,
- III. kategorija: odrasli.

Vabimo vse zainteresirane, da se udeležijo natečaja in pošljejo pesmi, prozna ali dramska besedila. Prispevki so tematsko neomejeni, prijavitelji so pri izbiri teme svobodni.

Za pesemska besedila velja, da prijavitelji pošljejo najmanj pet pesmi. Pri proznih besedilih bo žirija poleg klasičnih žanrov (črtica, kratka proza, novela, povest, roman) upoštevala tudi potopisno, reportažno in spominsko prozo, pri dramskih besedilih pa vse žanre.

Prispevki so lahko napisani v knjižni slovenščini ali v »domanjoj rejči« - porabščini.

O dobitnikih nagrad v vsaki kategoriji bo odločala tričlanska žirija, ki jo sestavljajo po dva predstavnika Slavističnega društva Prekmurja, Prlekije in Porabja ter predstavnik Zveze Slovencev na Madžarskem. Odločitev žirije je dokončna.

Nagrade znašajo:

- I. kategorija: prva nagrada 300 €, druga nagrada 200 €, tretja nagrada 100 €;
- II. kategorija: prva nagrada 300 €, druga nagrada 200 €, tretja nagrada 100 €;
- III. kategorija: prva nagrada 500 €, druga nagrada 300 €, tretja nagrada 200 €.

V prvi kategoriji prejmejo nagrado v višini 200 € tudi mentorji nagrajenih učencev.

Prijavitelji naj svoje prispevke pošljejo v treh natisnjenih izvodih ali v elektronski obliki najpozneje do 30. septembra 2023 na naslov: Zveza Slovencev na Madžarskem, Gardonyijeva ulica 1, 9970 Monošter/Szentgotthárd oz. andreakovacs967@gmail.com porabje@gmail.com s pripisom »Literarni natečaj Porabske litere«. Prispevki naj bodo opremljeni z imenom in priimkom ter naslovom prijavitelja. Prispevki osnovnošolcev naj vsebujejo še podatke o mentorju/ici. Tipkopisov ne vračamo, ampak bodo shranjeni v arhivu Zveze Slovencev na Madžarskem. Prijavitelji dovoljujejo objavo svojih prispevkov v časopisu Porabje in v Porabskem koledarju.

TE STANEM, GDA SE PREBIDIM

Gda sem prejšnji keden pri Iluši Dončec odo v Otkovci, tak se je veter mlato, ka je človeka skur nej goraobrnó, mrzel pa biu tak kak v zimi. Tašo

slabo vrejmen je najbaukšo bilau za tau, ka človek leko v dobro topli künji pripovejdo z lidami. Tak je bilau tau pri Iluši tó, gda sem prišo, stari črno-bejli kejpi so že na stauli bili, že samo pripovejdanje je bilau nazaj.

- Iluš, ti si na drugom brejgi bila doma, steri se je tak zvau, ka Rigo brejg. Kak so tam vas zvali po iži?

»Mi smo Farečtjini bilej, nas so doma tak zvali. Tau je sprvoga eden mali stari slamnatni ram bejo. Od tauga rama mam en tjejp, na tjejpa se dobro vidi ram, naprej studjej matara brat, ozark pred ramom pa moj dejdek. Njega sem nej poznala, zato ka sem vejn samo en tjeden stara bejla, gda je mrau, depa babo, njau dobro vardjam.«

- Kelko iž ste meli v taum malom rami?

»Ena iža bejla, ena tjojnja, ena klačica pa klejt. Tau je sploj stari ram bejo, gda sta se ati pa mama oženila, te ga je ati nika popravlo, zato ka te je še dimnata tjojnja bejla v tau rami. Te mali ram je materin rojstni ram bejo, oča je od Mijautjini bejo z Bedinoga brga. Mi smo

doma trgé mlajši bili, najstarejši je brat bejo, te sestra pa dja. Sestra pa brat sta se še doma v tau rami naraudila, dja že nej, name je mati že v Varaši

Mlada penzionistka Iluš Dončec iz Otkauvec

tau leta 1956 bilau. Vidiš, mati kak lejpi pūšeu ma v rokej, dobro je te stare tjejpe gledati pa malo nazajbroditi, kak je bilau prvan.«

- Meli ste grünt pa kra-ve, gazdüvali ste doma?
»Gazdüvali smo, največ grünta smo kaulak rama meli, mati je doma na gazdiji delala oča pa v Varaši pri VASÉP-i delo. Nam mlajšom je tū dosta trbelo delati, depa najbola lagvo je krave bilau pasti. Dostakrat sem je tak pasla na lanci, ka v rokej sem knjige mejla pa sem se včila.«

- Nej ste je tapūščeno pasli?

»Tak smo je tū pasli, samo nej vsepovsedik. Tam gde je skrak sausedna meja pa njiva bejla, gde bi kaj dolapodjele, tam smo je na lanci meli, ovak smo je tapistili. Najbola smo se te veselili, gda je krava

rodila.«

- Kak dugo si v tau malom rami živela?

»Oča pa mati sta nauvi

Njini stari, ešče s slamov pokriti ram. Naprej stodji stric (materni brat), zar, na podauknaj pa dejdek, steroga je Iluš nej poznala.

ram leta 1970 začnila zidati, dja na tau dobro vardjam, zato ka te sem že tak dvanajset lejt stara bejla.«

- Mamo eden taši tjejp, gde sta se oča pa mati ženila, gda je tau bilau?

»Če dobro vardjam, te je

domau vujšla. Bejla edna, stera, če si je tak zbrodila, te domau odletejla, njau je še vrag nej zdržo. Bilau je tak tó, ka bi se pasla, depa mi smo go z bičom malo streskali, krava odletejla, doma so pa tau mislili, ka je vujšla. Tak smo mi tū leko domau šli.«

- Gda si vōzopodla šaulo, kama si ūšla, delat ali se včit?

»Gda sem osnovno šaulo zgotauvila, te sem se za tkalko včila, gda sem se

odlo.«

- Rada si v šaulo odla?

»Mena se je vidlo, rada sem odla, še tak tū, ka sprvoga sem pejški odla od tec, ka je nej skrak

Stari družinski kejpi: mati, oča, brat pa sestra. Lejpa sejra deklíčina, stero oče drži na rokaj, je pa mala Iluš.

bilau, skur tri kilomejtre dalje je bejla šaula. Dostakrat je taši snejg spadno, ka sr-mak ati, prvin kak bi v šaulo šli, je nam ga t a o d m e t a v o pa paut redo. Depa mi smo se tauma veselili, gda je veltji snejg spadno, zato ka te smo nutra v snejg legli pa kak smo mi tau zvali, tjejpe smo redli od

odslobodila, te sem v židano fabriko ūšla delat. Gda so židano fabriko zaprli, te sem v Sariano ūšla, gde so spaudnji gvant šivali. Nej dougo sem delala tōj tū nej, zato ka ta je tū zaprla, tak sem te še v terme Gotthárd mogla titi delat, pa te odtec sem že leko v penzijo odišla.«

- Na stauli mava eden taši tjejp, gde si v ūttöró (pionirski) uniformi dolavzeta, kak pri zastavi stojiš.

»Če se dobro nazaj spomnim, te je prisega bejla za pionire. Sto ka koli povej, tau je lejpo delo bilau, mlajši smo tau radi meli. Cejla šaula je vanej na igrišči stala kak sodacke, vse nas je puno bilau. Zato ka te nas je še dosta bilau, v eden klas nas kauli dvajsti mlajšov

sebe. Gdasem vsedmi razred začnila odti, na, te je že bejo bus, te je že dobro bilau, zato ka te smo se že vozili.«

- Ka je zdaj na Rigo brejgi?

»Tam zdaj že domanjoga lūstva ranč nega, samo že taši, steri so tak sé prišli, ka so ram tjočili ali zemlau, gde so zidali.«

- Gda si odla slejdnjim tam na tistom tali?

»Dosta odim tanta, najbola te, gda grbanji rastejo, zato ka tam bola poznam mejsta kak na taum tali.«

- Kak se maš zdaj kak mlada penzionistka?

»Zdaj dobro, ka nej trbej delat odti pa nej trbej rano gorstanti, zdaj te stanem, gda se prebidim, pa nej te, gda mi vōra cin-ga.«

Karči Holec

Od inda v gnešnji čas

PRIPOVEJSTI O SLOVENSKI KRAJINAJ

Kak smo naslednje pisali, Loško dolino so pūšpeki iz nemaške Bavarske skur 900 lejt prejkmei. Tam so pavri za nji na zemli delali, njim so dačo

Tista prva rejč »škofja« nam vse povej. Škofovge ali bole po domanje pūšpeki so varaši ménje dali. Zaprav, po nji je tau ménje vöprišlo. Če bi zdaj mi

so Škofjo Loko Törki napadali, stejne so jo pred njimi obranile. Znautra za stejnam je večkrat küga lidi vmarjala. Zvün črne smrti, kak so kügo zvali, je eden človek dun nut za stejne vdaro. Tau je legendarni Jan Vitovec biu. Za velke Celjske grofe se je bojno, za nji je vse več pa več zemle škeu vküper dobiti. Mogo je rejsan dober v tom svojom deli biti, ka tisti čas je Škofja Loka kaulak velke pa kuste stené mejla, med njimi pa eške pet viski törmov.

Vej se, ka na dve mestaj so lidi vmarjali, steri so na smrt osojeni bili. Na enom mesti so je na gavge gorobesili, na enom drugom pa glavé vkrajsejkali. Zveksoga so vmarjali ravbare, lidi krivoga vörvanja, pa bautoše, steri so na velke norili.

Je pa iz stari časov Škofje Loke neka rejsan velkoga ostanolo, ka je čas nej mogo podvoziti, za vsigdar zbrisati. Litere so tau, vnauge litere, stere so oprvin leta 1715 bile napisane. Gnes za unikat valajo.

Škofjeloški pasijon

je pater Romuald napiso. Kak Lovrenc Marušič (1676-1748) se je v Štandreži skrak Gorice v gnešnji Italiji naraudo. Po šaulanji je kcu k bratom kapucinarom staupo, tam si je ménje Romuald dau. Na toj svojoj pauti je v Škofjo Loko tö prišo. Med svojim delom je na velke piso. Tak se je kcu k velkomi deli vzeu, pasijon je napiso. Pasijon iz stare latinske rejči passio vöpride. Tau pa trpljenje, mantrnijo znamenüje. Pasijoni od trpljenja matrnikov pripovedajo, največ ji od Kristuša geste. Pero patra Romualda je pasijon od Božoga sina napisalo. 869 verzov v njemi geste, v 13 slik so nut sklajeni. Trbej prajti, ka pasijoni so trno stari, po vnaugi krajina Evrope so je že poznali. Depa, té naš iz Škofje Loke prvi gé, ka je v slovenskoj rejči napisani. Takšnoga so kak procesijo po varaši špilali, ga pripovedjali. Tak Škofjeloški pasijon za prvi slovenski dramski tekst

vala. Vej se, ka oprvin so ga lidam 11. aprila leta 1721 notpokazali. Po tejm leko vejmo, ka na té den je tistoga leta velki petek spadno. Na gnaki den, gda je Kristuš na paut križanja odišo. Pater Romuald je eške neka kcu k pasijoni napiso. Knjigo režije je naredo, po steri aj bi vsikši režiser delo pa vedo, kak mora pasijon vögledati. Tau za najbolje staro knjigo režije na svejti vala. Ta knjiga je tö v slovenski rejči napisana. Zaprav, v staroj rejči, kak so jo v tistom časi v Škofji Loki gučali.

Škofjeloški pasijon je tö velki mantrnik grato. Najprva so ga vsikšo leto na velki petek notpokazali. Tau nej malo pejnez koštalo. Tak so ga leko vörniki 30-krat vsikšo leto gledali. Po tejm vse menje pa menje, cerkev nej škela več pejnez dati, dokeč so ga leta 1768 nej vcejlak dojpovedali. Kuman 1936. leta so ga znauva gorobüdili. Kak povejdano, eške gnesden živé tak, kak smo točkar napisali.

V časi prve procesije pasiona je v Škofji Loki 95 majstrov delalo.

tradicijo ma. Poštüjejo svoje indašnje čase pa iz nji na nauvo vrejdnost »kovejo«. Tau se turizem zové. Na vsikšom stopaji se

Na tom mesti so indasvejta lidam glave vkrajsejkali. Krvavo znamenje se zove. Kelko glav je dojs šinjekov spadnolo, se zagnauk eške ne vej. Gnes pa več nika na tau ne spominja, ka bi se takše tam godilo. Dvej moderni poštiji sta skrak napelani. Ena železna, druga asfaltna gé. Ja, nauvi časi stare »podvozijo«.

leko s stari časom srečamo, takše se bole na rejci leko vidi. Na ijpe se v varaši človeki leko zgodí, kak bi čas v njem dojzmrzno.

Skrak Škofje Loke Poljanska Sora pa Selska Sora se v eno reko vküper vlidjeta. Tak tadale Sora teče. Skrak vode so prvi rami staroga varaša bili gorpostavljeni. Po tejm so rame vse više gor na brejgi zidali. Tisti najbolje stari ramov se gnes več ne more videti. Leta 1511 se je tak krepko zemla strausila, ka skur cejli varaš so na nauvo mogli zozidati. Rame iz tistoga časa pa eške gnesden leko srečamo.

plačati mogli. Od toga nam kakšno ménje tö pripovejda. Gvušno pa najbolje varaš, steri na robej paula stodji.

Škofja Loka

je trno stari varaš, steri se je

tau ménje malo dojobrnavli, bi Škofji Loki leko Pūšpekova Mlaka prajli. Iz leta 1293 je poznani dokument, v sterom je pisar ménje varaša napiso kak Scofolotti. Že dve leti po tejm ménje bole skrak gnešnjoga

Na toj staroj slici stejne kaulak varaškoga djedra stodjijo pa ta gor na brejg dejo, tam grad tö za stejnami stodji. Ménje Loški grad nosi, oprvin pa od njega leko v dokumentaj 1202 kaj tapreštemo. Med tejm tau tö, ka v njem je svojo rezidenco gospaud emo, steroga so pūšpeki postavljali. Un je skrb za varaš pa cejlo Poljansko dolino emo. Skrb za tau, kelko pejnez trbej od pavrov pa majstrov pobejrati pa komi glavau vkraj vsejči ranč tak.

najprva samo Lonca zvau. Tak nam dokument iz leta 973 pripovejda. Vejmo, v tisti časaj je vsikši pisar bole po svoje tisto piso, ka njemi je v vüje prišlo. Gnes se vej, ka »loka« iz rejči »lokva« je vöprišla. Tau pa mokro paule znamenüje.

leko štemo, kak Scifioloco je v dokumenti napisano. Eške prva, kak tau ménje srečamo, je cesar Škofjo Loko že za varaš dau vözglasiti. Leta 1274 se je tau zgodilo, gda svojoga birauva tö dobijo.

Prva pa se je zemla trausila,

Pasijon iz Škofje Loke eške gnesden živé. Na vsikše 8-10 lejt ga znauva »na noge« spravijo. Tau za nebesko velki projekt vala. Prejk 900 igralcov v originalni kostumaj leko v toj procesiji vidimo. Zvün toga eške konje, somare pa koze majo. Vsevküper najbolje lepau vnoči vöspadne, gda se ognji na delač leko vidijo.

Vsikši je lidi kaulak sebe emo, od inašov pa do vöšaulani lidi. Tau znamenüje, ka je »biznis« dun dobro šau. Če majster dela nema, inan odide. Tak v tisom časi kovače, glažare, ključare, tišlare, kolare, sedlare pa eške zavole nji leko najdemo. Škofja Loka velko skrb za svojo

(Kejp na 1. strani: V stari varoškom djedri eške gnesden skrb majo, ka skur kak indasvejta vögleda. Indašnje majsterske »reklame« na velke visijo. Na fotografiji se tista najbolje vidi, stera nam od šujstra pripovejda.)

Miki Roš

NAUTA O VASI LADAČKON

Gda sem davnoga leta 1999 odišo včit se v Ljubljano, sem s sebov zveu CD srbskoga pesmara *Dorđeta Balaševića*. Gda sem ga oprvim poslušo, se me je teknila muzika, eške samo po tistom sem se začno brigati za reči, štere je pesmar spejvo v ednom (za mené) tihinskom geziki. Pomalek sem vodo zaigrati skor vse pesmi s toga koncerta, z naut »Doléta« (kak so ga padaške zvali) pa sem se vsikdar bole navčo srbski razmiti in gučati tó.

Gnes poznam in lübin vnauge pesmi Balaševića,

šteri je na žalost februara 2021, v 68. leti starosti mrau zavolo koronavirusa. Oči je na vóke zápro v vojvodinskom Novom Sadi (vogrski Újvidék) v Srbiji, gde se je naraudo tó. Oča ma je biu Bolgar, mati pa na pau Rovatkinja, na pau Vogrinka. Dorđe je v mlašeči lejtaj sto fotbaler biti, stariške pa so želejli z njega napraviti geografa. Končno je grato pesmar, pisatelj, igralec in režiser.

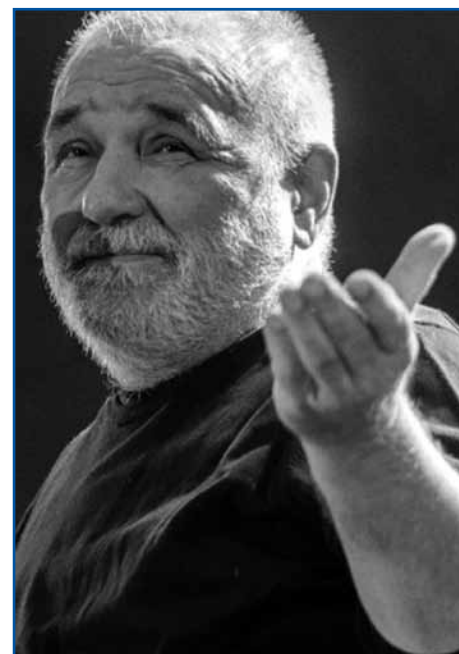
V svojoj 40-lejtnoj karieri je Balašević vödau 15 albumov, napuno je koncertne dvorane v vsej rosagaj tednejše in nekdešnje Jugo-

slavije. Najbole eričen je grato med bojnov v Jugoslaviji, v 1990-i lejtaj. Leta 1992 je nej sto rukivati v sodačijo, od tistoga mau je v rosagi nej bilau slobaudno igrati njegve pesmi. Začno je pisati pacifistične naute prauti bojni in diktaturi, svojo ženo z dvöma čeráma in ednim sinaum je poslo v Maribor. Un je austo v Novom Sadi, končno pa ma je Republika Slovenija dala državljanstvo. Gizdavi je biu na svojo vogrsko krv, spoj rad je emo Budimpešto. Spejvo je pesmi z madžarskimi motivi, v ednoj nauti je eške eden

vogrski verš tó tapravo. Apriliša 2000 je držo eden veuki koncert v Budimpešti, na šteroga so po bojni oprvim vküper prišli Rovati in Srbi.

V naši novinaj zdaj leko preštéte njegvo pesem »Priča o Vasi Ladačkom« v našoj domanjnoj rejči, štera vsakšoma tanačiva, aj se z lübezni ženi. Ta nauta aj nas spomina na »panonskoga mornara«, šteroga humanizem in liričnost so cejnili v cejlom nekdešnjom vküpnom rosagi, »od Vardara pa do Triglava«.

Dušan Mukič

*Dorđe Balašević
(1953-2021)*

Vejte nauto o Vasi Ladačkon?
Ge sa go nej davnik samo čüjo.
Gnauk prej keden dni nej staupo
Vö s krčmé, pa komaj saupo.
Vsakši ga za čüdno fajto držo ...

Oča njegov biu je mali paver,
Ráno davo seden lačnin lampan.
Mati ma je bila sejra,
Tüjo s plüčami trpejla,
Mrla je po edentreston leti ...

Meli so zemlé en par hektarov,
Drauvno ižo v slejdnjon kauti vési.
Krüja zavolé na stoli,
Telko, kelko človek prosi,
Vasa si pa dosta več je želo ...

Želo si je žrebce krautke,
Na mezevaj špilajauče,
Vöro z zlatin lancon, ka se čüje.
Želo njive z dobrin pauvon,
Vinograde z žmetnin grauzdjon,
Konje bejle, vpregane v kočüje.

Depa nej je mogo vse tau meti.

Lübo edno lejpo je sirauto.
Vzeu bi že go, samo če bi vödo:
Lübiš gnauk v življenji samo,
Al' bogato al' srmačko,
Tau srcé si zbéra, nej pa pamet ...

Vüpo je: gnauk preminé lübezen,
Paj za vsikdar je odišo z vési.
Nikdar njuma nej je piso,
Ženo najšo, kakšo isko:
Edno sámó čér bogate gazde.

Daubo črne žrebce krautke,
Na mezevaj špilajauče,
Vöro z zlatin lancon, ka se čüje.
Daubo njive z dobrin pauvon,
Vinograde z žmetnin grauzdjon,
Konje bejle, vpregane v kočüje.

Vse je emo - nika nej je emo.

Zápiu se je, nej minaulo vnaugo,
Düšo svojo zlaudini je audo.
Pozno ga krčmároš vsakši,
Isko je rešenje v krapli,
Depa nej ga nikak mogo najti.

Mladi biu ške, gda ga smrt spotrla,
Nut v krčmej ga boži bič je vsejko.
Se potülila ma glava,
Kak lik' drema ali spava,
Ponijo ške, ka od slejdnjin pravo:

»Zobston so mi žrebci krautki,
Na mezevaj špilajauči,
Zobston vöra zlata, ka se čüje ...
Zobston njive z dobrin pauvon,
Vinogradi z žmetnin grauzdjon,
Zobston konji, vpregani v kočüje ...

Če pa nej sa s tistov, štero lübin,
Če pa nej sa s tistov, štero lübin.

Gda ge nej sa s tistov, štero lübin,
Ej, gda nej sa s tistov, štero lübin ...«

Vejte nauto o Vasi Ladačkon?
Ge sa go nej davnik samo čüjo.
Eške tisti njegve forme,
Gda si brodišo o tome,
Gvüšno majo ga za čüdno fajto ...

Zveza Slovencev na Madžarskem
Vas vljudno vabi na potopisno predavanje
fotografa in planinca

Lada Klara z naslovom *Moja potovanja*,

ki bo v četrtek, 20. aprila 2023, ob 16.30 v razstavni
dvorani Slovenskega doma v Monoštru.

Prijazno vabljeni

A Magyarországi Szlovének Szövetsége
szeretettel vár minden érdeklődőt
a 2023. április 20-án, 16.30 órakor
megrendezésre kerülő *Utazásaim* című
élménybeszámolóra
Lado Klar muraszombati fotográfus és
hegymászó előadásában.

Mindenkit szeretettel várunk!

DRŽAVNA SLOVENSKA SAMOUPRAVA

ORSZÁGOS SZLOVÉN ÖNKORMÁNYZAT

H- 9985 Gornji Senik, Cerkvena pot 8. / 9985 Felsőszőlőnk, Templom u. 8.
Tel.: 00 36 94/534-024
e-mail: samouprava@slovinci.hu
www.slovinci.hu

POZIV

Državne slovenske samouprave

Na osnovi uradno prečiščenega besedila Pravilnika 89/2016. (VIII.25), ki ga je s sklepom
potrdila Skupščina Državne slovenske samouprave, imajo pravico kandidate za »NAGRADO
ZA SLOVENCE NA MADŽARSKEM« predlagati:

- člani Skupščine
- lokalne Slovenske narodnostne samouprave
- civilne organizacije, ki so povezane s slovensko skupnostjo
- ustanove Državne slovenske samouprave
- fizične osebe.

Na podlagi prvega odstavka 3. člena omenjenega Pravilnika:

Nagrado Za Slovence na Madžarskem lahko prejme organizacija (skupnost) ali posameznik,

- čigar delo vpliva na vso slovensko narodno skupnost na Madžarskem ali
- ki ima posebne zasluge v posamezni regiji ali naselju ali
- ki tvori živo vez med Slovenci na Madžarskem in Slovenci v matični državi ali
- ki je aktivno prispeval k ohranjanju slovenskega izobraževanja, kulture in tradicije med Slovenci ali
- ki je aktivno sodeloval pri ustanavljanju, razvoju in uveljavljanju raznih slovenskih organizacij (samoupravne ali civilne organizacije ipd.) na Madžarskem,
- ki je v preteklem obdobju imela veliko kakovostnih narodnostnih prireditev in srečanj
- ki ima zelo aktivno članstvo ali
- ki uspešno sodeluje z drugimi slovenskimi ali madžarskimi organizacijami ali
- ki prispeva k prepoznavnosti slovenske kulture v družbi ali
- ki je vzpostavila in ohranja dobre stike z lokalnimi skupnostmi in organizacijami,
- ki ima posebne zasluge in je nesebično deloval pri ohranjanju stvarne dediščine, vezane na slovensko narodno skupnost na Madžarskem,
- ki ima posebne zasluge na področju verskega življenja v materinščini.

Prosimo, da predloge v zvezi s predlaganimi osebami/organizacijami (skupnostmi) ter podroben opis njihovih dejavnosti in dosežkov, ki so osnova za podelitev nagrad, pošljete pisno najkasneje do 2. maja 2023 na naslov predsednika Državne slovenske samouprave. (9985 Felsőszőlőnk, Templom út 8./Gornji Senik, Cerkvena pot 8.)

Gornji Senik, 30.marec 2023

Karel Holec
predsednik

NAGRADA VSTAJENJE NAŠEMU SODELAVCU DUŠANU MUKIČU

Pred kratkim smo prejeli prijetno novico, da letošnje zamejsko literarno nagrado Vstajenje prejme Dušan Mukič za knjigo *Ljubljana skoz' moja očala/ Ljubljana skaus aukole moje*. Ta avtobiografska pripoved je izšla konec lanskega leta v knjižni zbirki *Med Rabo in Muro* in so jo naši bralci dobili kot knjižni dar. Avtor se v knjigi osredotoča na sedemletno obdobje, ko je na začetku 21. stoletja študiral v Ljubljani. Podelitev nagrade bo potekala 19. aprila v Trstu. Dušanu v imenu našega uredništva iskreno čestitamo.

nvn

foto Silva Eöry

DRAGI VERNIKI!

Naslednja slovenska maša bo
v monoštrski cerkvi
16. aprila ob 16. uri.
Lepo vabljeni!

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek
Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Nikoletta Vajda-Nagy
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.
Lendavska 1; 9000 Murska Sobota; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava,
Urad predsednika vlade, oddelek za narodnosti,
Zveza Slovencev na Madžarskem in Urad vlade RS
za Slovence v zamejstvu in po svetu.
Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF, za
Slovenijo 22 EUR. Za ostale države 52 EUR
ali 52 USD.

Številka bančnega računa: HU75
11747068 20019127 00000000,
SWIFT koda: OTPVHUHB

www.porabje.hu